

Rejtélyek, történetek

Kiállítások Barna Sándor gyűjteményéből

ÉBLI GÁBOR

Bartók 1 Galéria, 2019. XI. 14. – XII. 10., UP Galéria, 2019. XII. 11. – 2020. I. 22.

Amint a 20. század első felében, úgy a rendszerváltás óta újra terjednek a magán művésztelepek. A művészettámogatás és a befektetés különböző arányai jellemzik ezek működését. A tulajdonos rendelkezésére áll az ingatlan, esetleg más infrastruktúra is (például a szobrok elkészítéséhez szükséges technológia), míg az alkotónak éppen hiányzik ez a munkakörnyezet. A művész egyúttal kikapcsolódik, más alkotókkal közös inspirációban tölti az időt, néha a helyszínből is új impulzusokat nyer. Mivel a készpénz szűkös jószág a kortárs művészetben, kézenfekvő a barter: a művész alkotással fizet, ebből a tulajdonosnál idővel gyűjtemény állhat össze. Az általában vidéki művésztelepek városi párhuzama az egykori gyártelepeken bérbé adott műteremhálózat; az alkotók ezt is gyakran műtárgyakkal viszonzozzák. Egy-egy példát hozva, ismert lett a nagykőrösi vagy a várgesztesi művésztelep, illetve az óbudai PP Center vagy a budafoki Art Quarter Budapest; van kollekciónak, mely már kiállításra is került.

A legtöbb ilyen program nem szakosodik, és így számol azzal, hogy stílusban, művészeti irányzatban heterogén válogatás fog lecsapódni. A tulajdonos részéről ez nem ritkán kívánatos cél is, hiszen portfólió alapon kalkulál: nehéz megjósolni, mi lesz tartós érték a ma születő művészetből, a sokrétű anyagban az eltérő pozíciók majd kiegyensúlyozzák egymást. Kulcskérdés, hogy ezt a diverzitást sikerül-e összeegyeztetni a minőséggel. Két tekintetben is: a meghívott alkotók dolgozhatnak mégoly különböző médiumban, stílusban, de egy bizonyos szakmai szintet garantáltan képviselniük kell; valamint a tőlük bekerülő művek is igényesek, és ne félig sikerült maradékok legyenek, még ha például kis méretűek is. A művész és a mű kiválasztásában meghatározó, hogy ki hozza a telep működésében a döntéseket. Ha a tulajdonos maga nem tanul bele a kortárs művészetbe, akkor szakmailag és emberileg megbízható tanácsadókra van szüksége. Ők fognak egy olyan standardot az alkotók felé is képviselni, amelyhez igazodva a művészek is elvárják önmaguktól, hogy ne távozzanak méltatlan

Fotó: Orbán Attila

NAOMI DEVIL: *Sapkás lány*, 2006,
olaj, vászon, 70x50 cm

munkákat hátrahagyva. A tulajdonos, a művész és a tanácsadó együttműködése tudja egy ilyen program színvonalát biztosítani vagy éppen hagyni erodálódni.

A somogyi dombok között 2003-tól egy évtizeden át működött Barna Sándor birtokán a Töreki Művésztelep – akkori látogatásaimkor és most, utólag is úgy gondolom, színvonalas és építézetileg is nemzetközi szintű környezetben. Részben a gazdasági válság, részben a telep működésének feszültségei miatt 2012 volt az utolsó év, a kollekciónak most kerül feldolgozásra. Az első visszatekintő kiállításnak a Sensaria művészcsoporthoz által a Bartók Béla Boulevard program keretében a XI. kerületi önkormányzattól jutányosan bérelt Bartók 1 Galéria ad otthont. A csapat művészetfelfogása közel áll a telepéhez, számos tag többször volt is Töreken, a Bartók 1 rendszeresen bemutat művésztelepeket, mert azok közösségi jellege rokon logikát mutat azzal,

ahogyan a Sensaria vagy más művészcsoporthoz az egyéni munka mellett kiemelten hisznek a közös gondolkodásban, a csoportos érdekképviseletben.

A mostani kiállítás fő erénye, hogy nem kozmetikázza utólag a telep egyenetlen történetét, hanem művészetszociológiai jelleggel hagyja, hogy az igen eltérő jellegű és kvalitású művek dokumentálják, milyen kihívás előtt áll egy ilyen, több száz tételes műtárgyanyag, ha a feldolgozás nyomán valóban gyűjteménnyé kíván válni. Elismerés illeti a gyűjtő lányát, Barna Katalin kommunikációs szakembert, aki a család eredeti, a kényszerű magyarosítást megelőző nevével Braun Gyűjteménynek elnevezett kollekciót kezeli.

Positív példákat előtérbe helyezve, Kondor Attilának a gyűjteményben lévő művei közül csak egy, méghozzá a legkisebb szerepel, tanúsítva, hogy a kis méret is együtt járhat megfelelő minőséggel. Ugyanezt bizonyítja Kovács Lehel tájképe is, amelynek érdekessége, hogy a napfényben úszó fás ligetecske éppen az említett nagykőrösi művésztelepen készült. Kovácsnak a gyűjteményben lévő másik két festménye sem Törekín született: az egyik az élesdi művésztelepen (műteremben, nem a szabadban), a másik egy toszkánai tartózkodás nyomán, fotó alapján, otthoni műteremben. Hogy kerültek a töreki gyűjteménybe? Egyes művészek felajánlottak választásra képeket, s azokból szelektált a telep képviselője.

A kiállított mintegy ötven mű bemutatja az akkor fiatal festőknek a telepen szintén megfordult mestereit (Halász András, Károlyi Zsigmond), az időközben elhunyt „nagy öregeket” (Schéner Mihály, Pauer Gyula), illetve az élő klasszikusokat (Váli Dezső, Haász István) is. A generációs spektrum másik végén Őry Annamária falpra készült festménye a *Kelyhek* sorozatból a hideget futtatja végig a befogadó hátán, ahogy a kés élen megcsillan a fény, és az edény alja piroslik, míg Kiss Viktória egészalakos portréja a lehajló alak rövidítésben való ábrázolásának szép példája.

Szabó Franciska *Unatkozók* című sorozatának az utolsó, 54. darabja szerepel a kiállításon. A régi 3-as métróban készített rossz minőségű mobilfotókat úgy dolgozta át a művész, hogy a métró jellegzetes színét vízzel elmosható kréta használatával emelte ki a Neocolort teljesen egyszínű blokkokban használva. A képek mindegyike ugyanarra a sötét alapszínre épül, és a métrón megfigyelhető jellegzetes cselekvéseket alakítja vizuális naplóvá.

A többségében festészeti anyagot fotó (Haris László, kisplasztika (Pertl Evetke), objekt (Drozsnyik István), papíralapú munka (Haász Katalin) egészíti ki, és megjelenik néhány, a telepen járt külföldi művész egy-egy műve is, például a kanadai Jessica Levman kíméletlen kompozíciója, amely a 21. század durvaságával szembeállít.

A művésztelepi anyagon túl a gyűjtemény 1999-től kezdve más formában is gyarapodott. Aukciós vásárlások révén klasszikus művek

fotó: Orbán Attila

SZOLLÁTH GÁBOR: *Cím nélkül*, 2006, olaj, fa, 70×70 cm

fotó: Orbán Attila

KORODI LUCA: *Önarckép*, 2003, olaj, vászon, 120×180 cm

(Rudnay Gyulától Frey Krisztiánig), élő művészek havi, egyéni támogatása fejében nagy műtárgyblokkok (Pálfi Balázs, Matzon Ákos), továbbá Budapesten rendezett kiállítások és pályázatok nyomán Fuchs Tamástól a Naomi Devil művésznevet használó Ördögh Noémiig alkotók széles körétől kerültek ide művek. Ezért az első, a telepet dokumentáló tárlatot követően

Fotó: Orbán Attila

KORODI JÁNOS: *Műteremablak*, 2007, olaj, vászon, 60×100 cm

újabb kiállítások következnek már nem a telepre fókuszálva, hanem a gyűjtemény egészéből merítve.

Az újpesti önkormányzat által fenntartott UP Galériában narratív szituációkat bemutató kiállítás kap helyet. A gyűjteményben szintén számos tétellel reprezentált Csáji Attilának a *Kerub, aki a fákkal összenőtt* című olajképe (1965) a művész szürreális expresszív időszakából először, elkészülte után három évvel Petrigalla Pálnál, majd Rákosligeten (1966), a Tóth Tibor által szervezett underground kiállítási sorozat keretében volt látható. Csáji akkori egyéni kiállítását Körner Éva nyitotta meg, és ő írta utóbb a katalógust is, amikor a mű más darabokkal együtt a Fiatal Művészek Klubjában szerepelt. A rendszerváltás óta is többször kiállított kép így egyfajta nyilvánosságtörténeti adalék is.

A nagy generációból ugyancsak bőségesen szerepel a kollekción Csorba-Simon László, akinek *Futó alakja* idéz fel az újpesti kiállítás

címében említett rejtélyeket, hiszen az önterápiás céllal (is) nagy távokat futó és például a Távols-Keleten egy baleset nyomán szó szerint kalandokba keveredő művész rendre a személyiség határainak átlépésére, spirituális utazásra hívja a befogadót.

A Méhes Lórántól Sütő Róbertig terjedő kiállítás nemcsak ilyen komoly történeteket, hanem vidámabb talányokat is talál: Korodi Luca *Őnarcképe* (2003) a szentpétervári sorozatából a rózsás napszemüvegen tükröződő motívumokat engedi látni bevonva ezzel a látogatót a dilemmába, vajon mit is nézünk szó szerint és átvitt értelemben is a művész szemüvegén keresztül.

A művész testvére, a 90-es, 2000-es évek tehetséges festője, Korodi János már hosszú ideje az Egyesült Államokban él és alkot; a kiállításon a *Műteremablak* című angyalföldi sorozatából szereplő festményen szinte egy börtönablak rácsai mögül figyeljük a szomszéd ház falán fény, árnyék és tónusok elgondolkodtató villódzását.

A gyűjteményből további válogatások lesznek láthatók legközelebb tavasszal Óbudán; ez a folyamat segít a tulajdonosoknak az anyag valódi értékeinek leszűrésében.

Fotó: Orbán Attila

FERENCZY ZSOLT: *Cím nélkül*, 2009, olaj, vászon, 50×70 cm